Grŵp Cydweithredol Gwrth-drais y GIG

Ymatebion gorfodol i drais mewn gofal iechyd

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

GIG CYMRU NHS WALES

CPS

VS VICTIM SUPPORT

GMB WALES & SOUTH WEST

Coleg Nyrsio Brenhinol Cymru
Royal College of Nursing Wales

UNISON Cymru Wales

unite the UNION CYMRU WALES

GIG CYMRU NHS WALES Partneriaeth Cydwasanaethau Gwasanaethau Cyfreithiol a Risg
Shared Services Partnership Legal and Risk Services

BMA CYMRU WALES

GIG CYMRU NHS WALES Partneriaeth Cydwasanaethau Shared Services Partnership

TABL CYNNWYS

RHAN UN - Diben a Strwythur y Ddogfen

1	Bwriad a Diben	**1**
2	Y Broses wedi'i Symleiddio	**2**
3	Gweithredu, Cyhoeddusrwydd ac Adolygu	3
4	Dyddiad Dechrau	3
5	Cyfathrebu a Phwynt Cyswllt Cyntaf ar gyfer GIG, Gwasanaeth Erlyn y Goron a'r Heddlu	**3**
6	Ymgysylltu	4
7	Dwysáu	4
8	Adolygu a Gweithredu	**5**
9	Adroddiad Blynyddol	5
10	Bwriad Troseddol a Lles y Cyhoedd wrth Erlyn	5
11	Llofnodwyr	**6**

RHAN DAU

Canllaw Gweithredol – Ar gael ar http://www.nwssp.wales.nhs.uk/page/97264

RHAN 3 ATODIADAU – Ar gael ar ddolen porth diogel yn http://www.nwssp.wales.nhs.uk/page/97264

A Cyngor i Ddioddefwyr mewn 'Cymraeg Clir'

B Deunyddiau Cyhoeddusrwydd a Phosteri

C Cyflwyniad Hyfforddi ar gyfer yr Heddlu

D Pwynt Cyswllt Cyntaf ar gyfer y GIG, Heddlu a Gwasanaeth Erlyn y Goron

E (i) Rôl Rheolwr Achosion Trais ac Ymddygiad Ymosodol y GIG

(ii) Ffurflen Caniatâd Dioddefwr ar gyfer Datgelu Gwybodaeth

F Cod ar gyfer Erlynwyr y Goron

G Profforma – Gwybodaeth sy'n ofynnol ar gyfer Tramgwyddwyr ag Anhwylder Meddyliol

H Enghraifft o Ddatganiad Effaith ar y Gwasanaeth

I Amodau Mechnïaeth Profforma

J Ystod o Gynigion Amgen i Erlyn

K Protocol ar gyfer Darparu cofnodion damweiniau ac achosion brys yn amserol ar gyfer pob ymosodiad

L Geirfa

M. Enghraifft o Adroddiad Blynyddol Rheoli Achosion

1. (i) Datganiad o Fwriad

Cydnabyddir bod staff y GIG (Ysbyty, Ambiwlans, Cymunedol, Gofal Sylfaenol, Deintyddiaeth, Awdurdodau Iechyd Arbennig a holl staff y sector cyhoeddus sy'n ymgymryd â dyletswyddau gofalu) (y cyfeirir atynt ar y cyd fel "Staff y GIG") ymhlith y rhai sydd fwyaf tebygol o wynebu trais a chamdriniaeth yn ystod eu cyflogaeth. Mae achos cryf dros erlyn y rhai sy'n cam-drin staff y GIG yn eiriol ac yn gorfforol er lles y cyhoedd. Bydd pawb sy'n barti i'r Cytundeb yn annog gwasanaethau heddlu unigol, Gwasanaeth Erlyn y Goron a chyrff yn y GIG i geisio'r cosbau llymaf posibl mewn achosion priodol. Mae'r GIG yn cydnabod dilysrwydd cyfiawnder adferol a'r ystod o ddatrysiadau digarchar sydd ar gael.

- **Y GIG sydd yn bennaf gyfrifol am nodi ac ymateb i ddigwyddiadau treisgar er mwyn rhoi'r cytundeb hwn ar waith.**
- **Rhaid gwella prosesau adrodd am ddigwyddiadau er mwyn sicrhau llwyddiant. Dylai'r Byrddau Iechyd adolygu pob ffurflen cofnodi digwyddiad sy'n ymwneud â thrais tuag at aelod o staff er mwyn gwella gweithdrefnau rheoli risg ac er mwyn rhoi sicrwydd i staff ei bod yn werth uwchgyfeirio'r mater a bod adroddiadau yn cael eu hadolygu. Os bydd achos o Drais neu ymddygiad ymosodol yn digwydd ac na chwblheir ffurflen DATIX, rhaid cyflwyno adroddiad i Reolwr achos y GIG, fel y gellir ei gofnodi at ddibenion ystadegol.**

(ii) Diben

Mae'r ddogfen hon yn nodi cyfrifoldebau'r partneriaid wrth ddelio â digwyddiadau treisgar neu ymosodol sy'n ymwneud â staff y GIG. Mae'n canolbwyntio ar y digwyddiadau hynny y mae angen i'r system cyfiawnder troseddol fynd i'r afael â hwy a sut y gellir eu hatal. Mae'n adeiladu ar dri chytundeb blaenorol yng Nghymru.[1]

(iii) Partïon

Mae'r Cytundeb rhwng pedwar gwasanaeth yr Heddlu yng Nghymru (Grŵp Prif Swyddogion Cymru), Gwasanaeth Erlyn y Goron, y GIG yng Nghymru a sefydliadau partner fel ochr y staff a chymorth i ddioddefwyr.

Nod y Cytundeb yw dod â:

- Sicrhau bod partneriaid yn cyfathrebu'n effeithiol ac yn effeithlon â'i gilydd, gan gynnwys cyfnewid gwybodaeth ar bob lefel
- Sicrhau bod pawb yn deall ei rôl, ei gyfrifoldebau a'r prosesau a'r cyfyngiadau cyfreithiol
- Sicrhau bod datganiad clir am y polisi erlyn a fydd yn helpu staff GIG Cymru i ddeall y system cyfiawnder troseddol ac i feithrin eu hyder ynddo
- Bydd Arweinwyr lefel Bwrdd/Gwasanaeth ar Drais ac Ymddygiad Ymosodol yn ymdrechu i ddarparu datganiadau effaith ar wasanaethau cymunedol ac yn eu llofnodi at ddibenion dedfrydu.

(iv) Help i Ddioddefwyr

Mae'r dioddefwyr trais ac ymddygiad ymosodol y sonnir amdanynt yn y Cytundeb hwn yn cynnwys pob aelod o staff sy'n gweithio yn y sector iechyd a gofal cymdeithasol. Ein nod yw sicrhau bod dioddefwyr wrth wraidd y Cytundeb hwn.
Mae **Atodiad A yn Rhan 3** yn nodi'r ystod eang o unigolion perthnasol ac yn nodi'r cymorth sydd ar gael mewn 'Cymraeg Clir'.

1. Mae’r ddogfen hon yn cymryd lle tri chytundeb blaenorol: un a arwyddwyd ar 22 Mawrth 2007, yr ail ar 14 Medi 2009, a’r trydydd yn 2013.

Y Broses wedi'i symleiddio - **Ar gael fel Poster yn Atodiad B** *#GrymusoTrwyAtal*

ATAL

Mae'r GIG yn atal ymosodiadau trwy weithdrefnau rheoli risg effeithiol

COFNODI

Ymosodiadau ar ddioddefwyr yn y GIG
(Yn cynnwys staff Ambiwlans, Parafeddygon, Ysbyty, Gofal Sylfaenol h.y. Meddygon Teulu, Fferyllfa, Podiatreg, Deintyddiaeth, Offthalmoleg, Awdurdodau Iechyd Arbennig)

Y Digwyddiad yn cael ei Adrodd i'r Rheolwr ac i'r Heddlu ar 999 os yw'n ddigwyddiad parhaus

Cwblhau adroddiad digwyddiad (Datix)

YMCHWILIO

Rheolwr Achosion Trais ac Ymddygiad Ymosodol
Yn ymchwilio (yn cefnogi Rheolwr yn y GIG i ymchwilio)
- Yn cysylltu â'r heddlu ar 101 yn syth
Bydd posibilrwydd o adrodd am droseddau ar-lein hefyd, a rhennir yr

Heddlu – ar ôl derbyn cyfrif cywir
- Ymateb
- Ymchwilio – cael caniatâd y dioddefwr
- Gweithredu cosb / datrysiad y tu allan i'r llys neu;
- Cyfeirio'r achos at Wasanaeth Erlyn y Goron

ERLYN

GWASANAETH ERLYN Y GORON
- Ystyried Erlyn
- Bwrw ymlaen â'r Erlyniad

Bydd Rheolwr Achosion Trais ac Ymddygiad Ymosodol y GIG yn hwyluso'r broses o rannu

Erlyn – caiff y dioddefwr gymorth trwy gydol y broses

ATAL

Bydd Corff Iechyd yn darparu datganiadau Effaith ar Wasanaeth ar Lefel Cyfarwyddwr a datganiadau Dioddefwyr ar y cyd â'r Heddlu

Caiff y ddedfryd ei phasio

Caiff y cyfryngau wybod

Y GIG i fyfyrio a mireinio mentrau Rheoli risg ataliol

3. Gweithredu, Cyhoeddusrwydd ac Adolygu

Gweithredu

Ni fu fersiynau cynharach y cytundeb hwn yn ddigon hysbys i staff ,nac ar lefel cwnstabl, sy'n golygu nad oedd yn cael ei ddefnyddio i'w lawn botensial. Mae cyhoeddusrwydd yn hollbwysig a rhaid i'r partïon fynd ati i weithredu'r cytundeb mewn modd brwdfrydig a thrylwyr. Mae adnoddau i gefnogi'r gwaith o weithredu gan gynnwys ystod eang o bosteri llawn gwybodaeth, ar gael yn **Rhan 3 Atodiad (B)**

Mae'r gwaith sy'n mynd rhagddo i ddatblygu 'Apiau' ar gyfer yr Heddlu a staff y GIG yn cael ei hyrwyddo er mwyn gweithredu'r cyngor ymarferol yn y Cytundeb hwn. Cafodd cyflwyniad hyfforddi ei lunio gan yr Uwcharolygydd Claire Evans o Heddlu De Cymru er mwyn cynorthwyo swyddogion ac mae ar gael yn **Rhan 3 Atodiad (C).**

Defnyddir technoleg yn gynyddol i gipio tystiolaeth ac ar hyn o bryd mae'r staff diogelwch yng Nghymru yn defnyddio camerâu fideo a wisgir ar y corff ac mae'n cael ei ystyried gan Wasanaeth Ambiwlans Cymru.

Dylai unrhyw ddiwygiadau sylweddol i'r ddogfen hon gael eu cytuno'n ysgrifenedig gan y Partïon a rhaid iddynt fod yn gyson â'r protocolau a safonau y cytunwyd arnynt yn genedlaethol.

4. Dyddiad Dechrau

Bydd y Cytundeb hwn yn dod i rym ar 21 Tachwedd 2018. Mae Deddf Ymosodiadau ar Weithwyr y Gwasanaethau Brys (Troseddau) 2018 wedi dod i rym a bydd dedfrydau yn sgil ymosodiadau yn y cyswllt hwn yn dyblu i bob pwrpas. Dylid cymhwyso'r weithred hon lle y bo'n bosibl ac mae'n cynnwys diffiniad eang o Weithwyr Brys. Mae'n bosibl bod holl staff y GIG sy'n wynebu'r cyhoedd yn Weithwyr Brys.

5. Cyfathrebu a Phwyntiau Cyswllt Sengl (SPOC)

Mae cyfathrebu effeithiol yn ganolog i lwyddiant y Cytundeb hwn er mwyn:

- Gwella adrodd am ddigwyddiadau treisgar
- Cryfhau'r broses ymchwilio ac erlyn, trwy wella ansawdd gwybodaeth a phrydlondeb a gaiff ei rhannu
- Gwella gofal a hyder i ddioddefwyr a thystion
- Codi ymwybyddiaeth y cyhoedd am achosion o drais ac ymddygiad ymosodol, ac am y camau y bydd pob parti yn eu cymryd.

Mae'r partïon yn cytuno y bydd unigolion o'u sefydliadau yn cael eu henwebu i weithredu fel pwyntiau cyswllt sengl, gan symleiddio'r llwybrau cyfathrebu ar gyfer gweithredu gweithredol, monitro ac adrodd ar y cytundeb.

Mae'r Pwyntiau Cyswllt Sengl a nodwyd ar gyfer pob sefydliad yn Rhan 3 Atodiad (D)

i. Rheolwyr Achosion Trais ac Ymddygiad Ymosodol y GIG

Mae gan bob corff iechyd yng Nghymru arweinydd trais ac ymddygiad ymosodol ar lefel bwrdd. *Mae gan Wasanaethau Gofal Sylfaenol eu harweinwyr cyfatebol.* Bydd yr arweinwyr hyn, ochr yn ochr ag Arweinwyr Iechyd a Diogelwch, yn goruchwylio Rheolwr Achosion Trais ac Ymddygiad Ymosodol y GIG, a fydd yn gweithredu fel pwynt cyswllt sengl. Rôl y Rheolwr Achosion Trais ac Ymddygiad Ymosodol yw sicrhau eu bod yn weladwy ac yn rhydd i gyflawni'r canlynol:

- Cefnogi a thywys y dioddefwyr trwy'r system cyfiawnder troseddol a'u helpu i ddod o hyd i gymorth llesiant sydd ar gael yn y GIG
- Rhoi cyhoeddusrwydd i'r cytundeb mewn modd rhagweithiol, gan nodi ei nodau a'i lwybrau o fewn eu sefydliadau
- Rhoi adroddiadau cynhwysfawr i'w Cyfarwyddwr Trais ac Ymddygiad Ymosodol arweiniol yn fisol, gan nodi nifer yr ymosodiadau gan gleifion, yr adegau lle y bu'r Heddlu'n bresennol, yr erlyniadau troseddol sydd yn yr arfaeth ac sydd wedi'u cyflawni
- Cysylltu â phartneriaid y cytundeb er mwyn creu llwybrau lleol ac effeithiol o gyfathrebu ac o ddealltwriaeth
- Bydd Byrddau Iechyd, Gwasanaeth Erlyn y Goron a'r Heddlu yn darparu adroddiad i Grŵp Cydweithredol Gwrth-drais y GIG bob chwe mis i'w adolygu a'i ystyried

Cydnabyddir y gellir rheoli achosion yn wahanol ym mhob un o sefydliadau'r GIG. Drwy gydol y Cytundeb hwn, defnyddir y term rheolwr achos i ddynodi'r person neu'r personau sy'n cyflawni'r rôl a ddisgrifir uchod. Ceir disgrifiad llawnach o rôl Rheolwr Achosion Trais ac Ymddygiad Ymosodol yn Atodiad E (i) y cytundeb hwn ac mae'r Cyrff Iechyd yn cytuno i efelychu hwn fel arfer gorau.

ii. Heddluoedd

Bydd y Prif Gwnstabl perthnasol yn sicrhau bod Pwynt Cyswllt Sengl wedi'i ddynodi ar lefelau strategol a gweithredol. Bydd y Pwynt Cyswllt Sengl yn goruchwylio'r gwaith o weithredu a rhoi cyhoeddusrwydd i'r cytundeb.

iii. GEG – Gwasanaeth Erlyn y Goron

Bydd Erlynwyr Rhanbarthol y Goron yn gweithredu fel Pwyntiau Cyswllt Sengl ar gyfer Gwasanaeth Erlyn y Goron ar lefel weithredol. Dylai'r Heddlu a Rheolwyr Achosion Trais ac Ymddygiadau Ymosodol gysylltu ag Erlynwyr Rhanbarthol y Goron ar gyfer yr ardal ddaearyddol berthnasol lle mae'r gweithgarwch troseddol honedig wedi digwydd.

Bydd enwau a manylion cyswllt y Pwynt Cyswllt Unigol ar gael i'r partïon a'u diweddaru'n rheolaidd yn ôl y gofyn ac, o leiaf, yn flynyddol. Yna gellir lledaenu'r wybodaeth hon o fewn GIG Cymru.

6 Ymgysylltu

Mae pob parti wedi ymrwymo i annog ymgysylltiad rheolaidd, lleol er mwyn:

- Annog cyhoeddusrwydd i'r cytundeb
- Annog Cyhoeddusrwydd ehangach gan yr Heddlu/Gwasanaeth Erlyn y Goron/GIG
- Sicrhau cyswllt a rhannu gwybodaeth yn effeithiol.
- Sefydlu'r cysyniad o gyd-gefnogaeth wrth fynd i'r afael â throseddu o fewn y GIG.

7 Dwysáu

Os bydd unrhyw broblemau yn codi mewn achosion unigol, dylai'r Rheolwr Achosion geisio eu datrys gyda phwynt cyswllt sengl yr Heddlu neu bwynt cyswllt sengl Gwasanaeth Erlyn y Goron. Os na fydd problem yn cael ei datrys, dylai'r Rheolwr Achosion Trais ac Ymddygiad Ymosodol gysylltu â Chadeirydd presennol Grŵp Cydweithredol Gwrth-drais y GIG, Mr. Andrew Hynes, Uwch Gyfreithiwr

Gwasanaethau Cyfreithiol a Risg Partneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru, er mwyn adolygu ac ymgynghori ar y sefyllfa. Caiff dioddefwr ystyried "hawl y dioddefwr i adolygu'r broses" hefyd.

8. Adolygu Gweithrediad y Cytundeb

Bydd Grŵp Cydweithredol Gwrth-drais y GIG yn trefnu cyfarfodydd rhwng y partïon bob chwe mis i adolygu gweithrediad ac effeithiolrwydd y cytundeb. Bydd Cyrff Iechyd yn darparu data ar brofiadau eu hardaloedd.

Cynhelir cyfarfodydd adolygu bob chwe mis gydag Ynadon o Gymru i adolygu eu canfyddiadau am ba mor hysbys yw’r Cytundeb.

9. Adroddiad Blynyddol

Mae'r partïon yn ymrwymo, i gasglu a darparu ystadegau yn ogystal â thystiolaeth anecdotaidd sy'n dangos effeithiolrwydd a diffygion y cytundeb hwn yn flynyddol i'r Grŵp Cydweithredol Gwrth-drais, a fydd yn cynhyrchu adroddiad i'w ddosbarthu i bawb sydd ynghlwm (yn amodol ar lywodraethu gwybodaeth priodol); bydd Cyrff y GIG yn cyflwyno adroddiad blynyddol unigol i'w Bwrdd yn cadarnhau ac yn dangos cydymffurfiaeth â'r cytundeb hwn. (Mae Atodiad M yn darparu Templed Adroddiad enghreifftiol)

10. Bwriad Troseddol a Lles y Cyhoedd mewn Erlyn

Mae’r Cytundeb hwn yn cynnwys diwygiadau sy’n ceisio cynorthwyo swyddogion sy’n mynychu lleoliadau’r GIG i gydnabod mai’r cam cyntaf ar gyfer asesu p’un a fydd erlyniad yn mynd rhagddo ai peidio yw asesu tystiolaeth ffeithiol yr achos. Dylid atgoffa swyddogion bod cwestiynau yn ymwneud â bwriad y claf i gyflawni trosedd yn gymhleth ac y byddant yn cael eu hadolygu a’u harchwilio wrth i’r achos fynd rhagddo.

Dylai swyddogion fod yn hynod ofalus wrth wneud canfyddiadau yn y fan a’r lle fydd yn rhagflaenu unrhyw gamau pellach, oherwydd y bydd camgymeriadau yn ystod y cyfnod hwn yn aml yn amhosibl eu gwrthdroi ac yn gallu arwain at gamweinyddiad cyfiawnder difrifol, gan fygwth diogelwch y cyhoedd. Mae’r term capasiti yn gysyniad mewn cyfraith sifil ac nid mewn cyfraith droseddol, ac mae wedi cael ei ddefnyddio fel term procsi ar gyfer mens rea. Rhaid dod â hyn i ben.

11. Llofnodwyr y Cytundeb

Mae'r llofnodwyr yn cytuno i weithredu darpariaethau'r memorandwm hwn ac unrhyw drefniadau a nodir yn y dogfennau amgaeedig

....
Heddlu De Cymru

....
Heddlu Gogledd Cymru

....
Heddlu Gwent

....
Heddlu Dyfed-Powys

....
Prif Erlynydd y Goron Gwasanaeth Erlyn y Goron Cymru

....
Dr Andrew Goodall
Cyfarwyddwr Cyffredinol – Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol a Phrif Weithredwr Ar gyfer ac ar ran GIG Cymru

Dyddiad: